

ÅRSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2022

Styrelsearbete

Styrelsen för ICOMOS Sverige har under året bestått av:

- Ulrika Mebus, ordförande
- Malin Myrin, vice ordförande
- Cecilia Wallin, sekreterare
- Jan Melander, kassör
- Marcus Bengtsson, ledamot, ansvarig *Emerging Professionals* och medlemsansvarig
- Lena Palmqvist, ledamot, ansvarig för de vetenskapliga kommittéerna
- Leena Seim, ledamot
- Karolina von Mentzer, ledamot (till och med april)

Under 2022 har 9 ordinarie styrelsemöten hållits, inklusive det konstituerande mötet.

Treårig verksamhetsplan 2021 – 2023

Verksamheten för 2022 har i allt väsentligt följt verksamhetsplanen för 2021-2023 – med vision, verksamhetsmål och insatsområden.

ICOMOS verksamhetsmål och insatsområden för 2021-2023 är sammanfattningsvis att stärka ICOMOS roll som expertorgan, stärka samarbetet och utbytet inom ICOMOS samt samarbetet och utbytet med andra organisationer. Vidare pekas tre fokusområden ut som ska genomsyra organisationens arbete under den kommande treårsperioden, dessa är:

- Hållbar utveckling kopplat till Agenda 2030 och hur kulturarvsfrågor bidrar i detta sammanhang
- Rättighetsbaserat arbetssätt - demokrati, mångfald och inkludering
- Samverkan mellan naturvärden och kulturvärden.

Verksamhetsplanen ses över årligen men eventuella större förändringar i verksamhetsplanen görs i regel endast vart tredje år i samband med ICOMOS *triennial General Assembly*. På detta sätt ansluter svenska nationalkommitténs arbete till internationella ICOMOS arbetsplaner. Internationella ICOMOS håller årsmöte, *annual General Assembly*, på hösten och vart tredje år hålls ett större möte, *triennial General Assembly*. I december 2020 hölls *triennial General Assembly* och nu gällande verksamhetsplan presenteras för och beslutades av årsmötet 2021.

En följd av Covid19-pandemin är att flertalet möten och seminarier fortsatt hållits helt eller delvis i digital form. Genom ICOMOS-nätverket har en stor mängd seminarier, konferenser, expertmöten, föreläsningar och liknande runt om i världen blivit tillgängliga för medlemmarna. Utbudet av internationella och nationella aktiviteter har under 2022 således varit omfattande och deltagandet har varit stort.

Övergripande frågor

ICOMOS Sveriges inriktning och verksamhet innebär ett synsätt där kulturarv ses i ett större sammanhang. Inom ICOMOS diskuteras kulturarvsfrågor med hänsyn till hållbar samhällsutveckling innefattande social hållbarhet, inkludering, delaktighet och mångfald samt till demokrati och mänskliga rättigheter.

Under 2022 har styrelsen fortsatt att prioritera arbetet med att stärka ICOMOS roll som expertorgan, stärka samarbetet och utbytet inom ICOMOS samt utbytet med andra organisationer.

Service till den internationella organisationen genom remisser, svar på frågor, att lämna uppgifter och kommentera, samt att förmedla uppgifter från den internationella nivån till de svenska medlemmarna utgör en stor del av styrelsens löpande arbete.

På den nationella nivån svarar ICOMOS Sverige på en mängd remisser och bidrar med expertkunskap i frågor som rör kulturarv och kulturmiljö.

Internationella arbetsgrupper och kommittéer samt motsvarande svenska arbetsgrupper

De internationella vetenskapliga kommittéerna (ISCs) utgör en ryggrad i ICOMOS arbete och är ett prioriterat område. Sverige har representanter som *expert-* och *voting members* i 25 kommittéer, varav två nomineringar som *expert-* och *voting members*. Vi inväntar här svar från de internationella kommittéernas styrelser. Arbetet pågår med att utse representanter i kommittéerna för *Cultural Tourism* (ICTC) och *Shared Built Heritage*.

De individuella medlemmarna har kontakter med sina respektive kommittéer och enskilda kommittémedlemmar runt om i världen fortlöpande. I styrelsen ansvarar Lena Palmqvist för de internationella kommittéerna och de svenska arbetsgrupperna. På grund av pandemin har flertalet kontakter under året skett digitalt.

Rapporter från möten och resor som sker inom ramen för de internationella kommittéerna publiceras löpande på ICOMOS hemsida www.icomos.se.

Förnyelse av arbetsgrupperna

Styrelsen beslutade, efter synpunkter från våra representanter i de internationella kommittéerna, att anta förslaget som innebär att förnya arbetsgrupperna. Därmed avslutas de befintliga nationella arbetsgrupperna, som har varit direkt knutna till de internationella kommittéernas ämnesområden, och går över till att arbeta efter samma struktur som internationella ICOMOS. Det innebär att vi nu öppnar upp för att starta arbetsgrupper utifrån aktuella frågor och teman, med medlemmar från olika kommittéer och även med andra inbjudna experter. Dessa arbetsgrupper är temporära och avslutas när det aktuella ämnet är penetrerat, gärna med en öppen diskussion, webinarium eller seminarium. Resultatet kan även leda fram till en fråga som förs vidare i någon av de internationella vetenskapliga kommittéerna.

Sveriges representanter i de internationella kommittéerna 2022

- Analysis and Restoration of Structures of Architectural Heritage (ISCARSAH), Carl THELIN
- Archaeological Heritage Management (ICAHM), Jan MELANDER
- Cultural Landscapes ICOMOS-IFLA (ISCCL), Åsa AHRLAND
- Cultural Tourism (ICTC), Pernilla NORDSTRÖM
- Documentation, Demi THORSTEINSSON (nominerad)
- Economics of Conservation (ISCEC), Christer GUSTAFSSON
- Energy and Sustainability (ISCES), Marwa DABAIEH
- Fortifications and Military Heritage (ICOFORT), Thomas ROTH
- Historic Towns and Villages (CIVVIH), Pål Anders STENSSON
- Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites (ICIP), Cornelius HOLTORF
- Intangible Cultural Heritage (ICICH) Helga JANSE
- Legal, Administrative and Financial Issues (ICLAFI), Thomas ADLERCREUTZ
- Mural Paintings (ISCWP), Anna HENNINGSSON
- Places of Religion and Rituals (PRERICO), Henrik LINDBLAD
- Polar Heritage (ICPH), Dag AVANGO
- Risk Preparedness (ICORP), Anders ANDERSSON (nominerad)
- Rock Art, Joakim GOLDHAHN
- Shared Built Heritage (SBH) - vakant
- Stained Glass, Linda KVARNSTRÖM
- Stone (ISCS), Helen SIMONSSON
- Theory and Philosophy of Conservation and Restoration (ISCTC), Staffan HANSING
- Training (CIF), Bo LAGERQVIST
- Underwater Cultural Heritage (ICUCH) Staffan VON ARBIN
- 20th Century Heritage (ISC20C), Henrik NERLUND
- Vernacular Architecture (CIAV), Lena PALMQVIST
- Water and Heritage, Nils AHLBERG
- Wood (IWC), Tina WIK

Möten och verksamhet inrapporterat från representanter och medlemmar i de internationella kommittéerna och svenska arbetsgrupperna

Nedan följer en kort sammanfattning av det gångna årets aktiviteter. Rapporter från kommittéernas arbete och reserapporter finns att läsa i sin helhet på ICOMOS hemsida: <http://icomos.se>

Staffan von Arbin, representant i kommittén för Underwater Cultural Heritage ICUCH, har under året deltagit i flera digitala möten. Kommittén arrangerade ett fysiskt möte i samband med The UNESCO Meeting on Mobilizing Civil Society and the Scientific Community for the Cultural Heritage of the Oceans and UN-SDG 14, i Kemer-Antalaya, Turkiet i maj.

Pål Anders Stensson, representant i Historic Towns and Villages, deltog i kommitténs årsmöte som hölls i Bryssel i juni. Mötet anordnades i samarbete med staden Bryssel och dess förvaltningsorganisation för världsarvet Grand Place. I samband med årsmötet genomfördes ett vetenskapligt symposium som syftade till att utvärdera hanteringen av dokumentet Valetprinciperna som innehåller riktlinjer vid förvaltning av historiskt värdefulla städer och byar.

Linda Kvarnström, representant i kommittén *Stained Glass*, deltog i konferensen ”*Stained Glass Conservation: Preserving Identity*” som arrangerades av ICOMOS internationella vetenskapliga kommitté för konservering av glasmålningar och Corpus Vitrearum Katalanska kommitté.

Konferensen hölls i juli i Barcelona och samlade omkring 100 deltagare från olika länder. Temat, hur man bevarar föremålens identitet när de konserveras, belystes med fallstudier ur flera olika vinklar. Årsmötet för glasmålningskommittén hölls i samband med konferensen.

Nils Ahlberg, representant i kommittén *Water and Heritage*, deltog i augusti vid en konferens på tema *Coastal Communities, Heritage and Climate Change*. Konferens anordnades av ICOMOS Estland och innehöll möten, seminarier, workshops och studieutflykter i samarbete med *ICOMOS Rights-Based Approaches Working Group, Committee on Water and Heritage, Estonian Academy of Arts, Environmental Board of Estonia* med flera.

Dag Avango, Sveriges representant i ICOMOS ISC för kulturarv i polartrakterna, IPHC (International Polar Heritage Committee), har medverkat i TICCIH's (The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage) stora kongress om industriella kulturarv, som äger rum vart tredje år. Kongressen hölls i Montreal. Avango omvaldes som ledamot i TICCIH's Board of Trustees. Nästa TICCIH kongress skall arrangeras i Kiruna, Sverige, i augusti 2025 med ett fokus på kulturarvsfrågor i Arktis.

Thomas Adlercreutz, representant i kommittén för *Legal, Administrative and Financial Issues* (ICLAFI), deltog i kommitténs årliga möte och seminarium som hölls i oktober i Izmir, Turkiet. Temat var *The Efficacy of Public and Private Partnership (PPP) in Heritage Conservation*. Turkiet har speciell lagstiftning för sponsring av verksamhet knuten till *heritage properties* och värdarna ville samla erfarenheter från andra länder av sådan reglering. Thomas Adlercreutz illustrerade i sin presentation det aktuella temat med två exempel – Grönsöö säteri och Wenngarn.

Tina Wik, ordförande i *ICOMOS International Wood Committee* och Mats Almlöf medlem i kommittén deltog i december 2022 i kommitténs årsmöte som hölls i Chiloé, Chile. I samband med årsmötet ordnades ett symposium med temat *Learning from Inherited Knowledge*. Symposiet varade med en utflyktsdag emellan till sju av områdets sexton världsarvskyrkor. Valet, att ordna symposiet i Chile, togs för att sprida ut mötesplatserna till olika världsdelar och frånga den europeiska dominansen. Anledningen till valet av just Chiloé var platsens rika trätradition parat med att en av våra medlemmar arbetar med dessa kyrkor.

Archaeological Heritage Management (ICAHM) där Jan Melander är representant höll en konferens om ”*Universal Access to open air Archaeological Sites*” i Tyskland i mitten av augusti 2022. På denna konferens diskuterades olika aspekter av tillgänglighet till arkeologiska besöksmål. Från svenskt håll presenterade Birgitta Larsson från Stiftelsen Kulturmiljövård ett föredrag med titeln ”*Challenges around accessibility at archaeological excavations and examples from open air archaeological sites in Sweden*”. ICAHM höll årsmöte i början av december. På konferensen diskuterades hur hanteringen av arkeologiskt kulturarv utvecklats de senaste 50 åren med bakgrund av Världsarvskonventionens 50 år.

Den internationella kommittén för *Mural Paintings (ISCMP)* där Anna Henningsson är representant har under 2022 ombildats, val till ny styrelse har ägt rum i slutet på januari 2023.

Medlemsutveckling

Föreningen hade vid årets slut 150 enskilda betalande medlemmar, 1 hedersmedlem och 11 institutionsmedlemmar.

ICOMOS Sverige arbetar kontinuerligt med att få en mer representativ spridning av medlemskåren vad gäller geografisk fördelning över landet, yrkesinriktning och ålder. För att komma vidare i denna strävan har styrelsen utsett en styrelseledamot som är medlemsansvarig med särskilt ansvar för medlemsrekrytering. Styrelseledamoten Marcus Bengtsson har till särskild uppgift inom styrelsen att verka för att fler yngre medlemmar rekryteras. Marcus Bengtsson är även representant i den internationella arbetsgruppen (*Working Group*) *Emerging Professionals*.

Samarbete och samverkan – internationellt och nationellt

ICOMOS årliga *generalforsamling* (GA) hölls i oktober i Bangkok med möjlighet att medverka digitalt. Liksom förra året hölls årsmötet i två steg. Vid första tillfället, som hölls helt digitalt, fastställdes röstningsförfarande och övrig formalia. Vid andra tillfället hölls den egentliga *generalforsamlingen* med avrapportering, resolutioner och beslut om verksamheten för den kommande treårsperioden etc. I samband med *generalforsamlingen* hölls som vanligt också flera möten med de internationella kommittéerna och arbetsgrupperna. Flertalet styrelseledamöter deltog digitalt vid årsmötet.

Styrelsen besöktes i september av Steve Brown från organisationskommittén för ICOMOS GA 2023. Steve Brown informerade om programmet för ICOMOS GA som kommer hållas i september 2023. Med på mötet deltog även Nupur Prothi, Nils Ahlberg och Stacy Vallis från ICOMOS internationella styrelse.

Europe Group träffas som regel några gånger om året, under 2022 hölls sammanlagt tre möten (maj, juni och oktober), varav två digitala. Fokus under året har varit situationen i Ukraina. Ordförande Ulrika Mebus och vice ordförande Malin Myrin har deltagit vid samtliga möten inklusive möte i Krakow 8-10 juni. Mötet gästades av en delegation från Ukraina med bland annat kulturministern. I samband med mötet i Krakow anordnades ett välbesökt tvådagarsseminarium med anledning av Världsarvskonventionens 50-årsjubileum *50 Years of the UNESCO World Heritage Convention – Achievements and Challenges in Europe*.

National Committees, NatCom (som består av ordförandena i de nationella kommittéerna) har under året hållit digitala möten där ordförande Ulrika Mebus har deltagit.

Advisory Committee, AdCom (som består av ordförandena i de nationella samt de vetenskapliga kommittéerna), har hållit digitala möten där ordförande Ulrika Mebus och Lena Palmqvist, ansvarig för de vetenskapliga kommittéerna, har deltagit.

Giving Tuesday, är ett årligen återkommande initiativ för att möjliggöra donationer till angelägna projekt. Inom ramen för detta har ICOMOS Sverige under året gett ekonomiskt bidrag för att stödja *ICOMOS Culture-Nature initiativ*.

Under året har styrelsen och andra medlemmar deltagit i fortlöpande aktiviteter och möten inom ICOMOS fokusområden: *Sustainable Development*, *Culture-Nature*, *Climate Change* och *Rights Based Approaches*. Även i möten avseende världsarv har styrelsen och andra medlemmar deltagit.

ICOMOS Sverige deltar genom Marcus Bengtsson aktivt i arbetsgruppen för *Emerging Professionals*, som syftar till att stärka de yngres roll inom ICOMOS.

Under året har arbetet fortsatt med att bilda en nationell *Blue Shield-kommittee*. En arbetsgrupp har tillsatts med representanter från följande organisationer: ICOM (International Council of Museums), ICA (International Council on Archives) som representeras av Riksarkivet, IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) som representeras av Kungliga biblioteket och ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). För ICOMOS räkning deltar styrelseledamöter Marcus Bengtsson och Malin Myrin i arbetet. Ansökan om att få bilda en svensk Blue Shield-kommittee har i februari 2023 skickats in till den internationella kommittén.

ICOMOS Sverige tillhör grundarna av *Kulturarv utan Gränser (KuG)* och utser två styrelseledamöter. På ICOMOS mandat sitter Lena Flodin och Alexandru Babos i KuGs styrelse.

ICOMOS Sverige har kontinuerlig kontakt med andra organisationer inom kulturarvsområdet. Samarbetet gäller deltagande i möten, samarrangemang, allmänt informations- och erfarenhetsutbyte och yttranden. Genom våra medlemmar och institutionsmedlemmar samarbetar vi med en lång rad andra organisationer inom kulturarvsområdet som Boverket, Svenska kyrkan, olika universitet och museer, liksom UN Agenda 2030 samt Habitat.

Tema för 2022 års konferens *Gestaltad livsmiljö* var: *När allting ställs på sin spets*. Konferensen anordnas årligen av Boverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes och Statens konstråd. Ulrika Mebus och Malin Myrin inledningstalade vid konferensen och lyfte betydelsen av Världsarvskonventionen med hänvisning till konferensens tema och med anledning av konventionens 50-årsjubileum. Fedir Androshchuk, chef för Nationalmuseet i Kiev, intervjuades av Joakim Malmström om arbetet med att skydda kulturarvet och kulturmiljöerna. Konferensen genomfördes på Moderna museet i Stockholm den 6 oktober och livestreamades.

Ulrika Mebus gästade under hösten podden *Finrummet* där hon intervjuades av Lenore Weibull om ICOMOS internationella kulturarvsarbete. Det går att nå det aktuella avsnittet via ICOMOS hemsida.

Världsarvsfrågor och frågor av principiell karaktär

Världsarvsfrågor och frågor av principiell karaktär är centrala i verksamheten. Under året har förslag på experter att bistå vid *platsutvärderingar (HIA – Heritage Impact Assessments)* av världsarvsnominingar förmedlats.

ICOMOS Sverige har genom såväl skrivelser som underhandsdiskussioner lämnat synpunkter på utvecklingen i olika världsarv och frågor av övergripande och principiell karaktär. Aktuella frågor under 2022 har bland annat gällt Drottningholm. Via våra kontakter får vi fortlöpande information om aktuella frågor, framför allt när det gäller världsarv men även andra kulturmiljöfrågor. Vi är också engagerade i nätverket Världsarv i Sverige. Styrelsen har kontinuerliga kontakter med Riksantikvarieämbetet, olika länsstyrelser och lokala representanter med flera, angående världsarven.

Föreningsaktiviteter och informationsutbyte

ICOMOS Sveriges årsmöte hölls den 28 mars på Stadsmuseet i Stockholm med möjlighet till digital medverkan. Vid årsmötesseseminarier deltog Riin Alatalu, vice ordförande i ICOMOS internationella styrelse samt ordförande i ICOMOS Europe Group. Riin gav en inblick i det internationella arbetet

och i aktuella frågor bland annat Heritage and Climate, European Quality Principles, arbetet med Heritage Impact Assessment och Världsarv samt hur ICOMOS stöttar Ukraina i rådande läge.

Ett nytt inslag i ICOMOS arbete är att styrelsen årligen bjuder in till ett *välkomstevent för nya medlemmar*. Det blir ett tillfälle för att informera om ICOMOS verksamhet samt både nationella och internationella arbete. Årets välkomstevent hölls i början på maj.

Då även våren 2022 präglats av pandemin har det inte varit möjligt att genomföra några studiebesök eller andra aktiviteter i samband med den internationella världsarvsdagen den 18 april.

Den 12 oktober hölls ett *webinarium på tema: kompetenser och utbildning inom det internationella kulturarvsområdet*. Bosse Lagerqvist vid Institutionen för Kulturvård, Göteborgs universitet och svensk representant i ICOMOS internationella kommitté för utbildning presenterade projektet: *Charter Alliance*. Projektet som även är knutet till Erasmus syftar till att skapa en strategi för yrken, kompetenser och kvalifikationer inom kulturarvsområdet. Ett svenskt CIF nätverk (International Committee on Training) har etablerats med Bosse Lagerqvist som en av de vetenskapliga ledarna i det internationella projektet. Målet är att garantera att Europa har nödvändiga kulturarvskompetenser för att stödja hållbara samhällen och ekonomier.

ICOMOS Sverige sprider kontinuerligt information till medlemmarna om konferenser med mera via vår *hemsida* och en öppen *Facebooksida*. Den senare utgör också ett forum för diskussion och omvärldsbevakning. Under året har hemsidan omarbetats och förnyats. Webbhotell har bytts, samt verktyg och mallar uppdaterats för att förenkla fortsatt underhåll och minska säkerhetsrisker. Information och resurser har sorterats och kategoriserats för att vara mer lättåtkomlig för medlemmar och besökare. Utvecklingen av hemsidan bidrar till ICOMOS Sveriges arbete med informationsutbyte och medlemsrekrytering.